

„CASA LUI OSTROVSKI, ASTĂZI

E. M. Satrova, N. U. Kenigson și E. A. Bistrițkaia în „Bani turbati” de Ostrovski — un adevărat „balet” actoricesc.

Spectacolele turneului MALÎ TEATR

Teatrul Mic din Moscova este de aproape un secol și jumătate purtătorul unor prestigioase tradiții de școală actoricească realistă. Coeziunea ansamblului, virtuozitatea, migala și măiestria, mai ales în „compoziții”, cu care cei ce-l alcătuiesc își construiesc personajele, — sint poate trăsăturile cele mai izbitoare prin care echipa de la Malî Teatr se distinge printre alte colective academice.

De capacitatea actorilor săi de a „umple” prin propria lor personalitate contururile, fie și sumare, ale rolurilor, făcându-le credibile, a beneficiat *Unchiul tău Mișa* a autorului sovietic contemporan Gheorghi Mdivani. Piesa este o „dramă eroică”, evocând tinerețea zburcumată, abnegația unui cekist față de cauza Revoluției, întorsăturile tragice ale soartei sale. Spectacolul vădește virtuțile, dar și, mai ales, limitele textului care nu izbuteste să ocolească locurile comune, și nici un anume ilustrativism didactic. Totuși, actorul V. I. Hohreakov evită cu tact poficele, melodrama, exagerările patetice la care îmbie piesa, conferind cu elevată simplitate, personajului central, pe care-l interpretează, o omenie, o delicatețe, o căldură interioară, care trec cu forță de convingere rampa. Alături de el, se remarcă în spectacol sensibilitatea și grația Liliei Iudina, vigoarea portretelor critice realizate de S. V. Harcenko, în două roluri colorat individualizate, prestația ușor teatrală a lui S. F. Konov, profesionalismul ales al E. M. Solodova și, într-un episod, al lui M. I. Sedova, și grupul tinerilor de azi, jucat cu vioiciune, cu umor ușor picurat de lirism, de A. M. Evdokimova, V. A. Koneaev, V. A. Tkacenko și A. S. Potapov, V. A. Bortov

reliefează, cu o tandră undă de ironie, excesul de înverșunare, entuziasmul puțin naiv al unui secretar de komsomol din primii ani de după Revoluție. În sfârșit, cu masivitatea emoționantă și plină de firese a lui Hohreakov se asociază farmecul juvenil și reala capacitate de interiorizare a lui V. M. Solomin, în cele două ipostaze bine diferențiate în care apare. Fără să distoneze, interpretul aduce lângă jocul celor mai virstnici, maniera actoricească mai puțin „așezată” a generației sale.

Bătrînul se numără printre piesele maturității dramaturgice ale lui Gorki; e scrisă în 1915, și se integrează polemicii purtate în acei ani de scriitor cu filozofia dostoievskiană a suferinței. Semnificațiile dramei ating zone care depășesc aspectul alegoric al fabulei care. — menită să illustreze convingerea că suferința e, prin natura ei, anti-umană, că nu constituie un remediu pentru mizeria morală, nu purifică, ci înrăiește și abrutizează. — înfățișează tabloul unei societăți structural strimbe, nedrepte, șchioade, aflate sub imperiul apăsător al „întunericii” și sfîșiată de contradicții insolubile.

Bătrînul e una din cele mai complexe și dificile drame gorkiene. Circulația prin piesă a „motivelor” principale, reluarea temei centrale pe multe și felurite planuri umane, răsfîringerea ei variată în destine, caractere și înfruntări aparent lăaturalnice axului dramei, creează în text un captivant „joc de oglinzi” (deformate!), pe care spectacolul, regizat de A. B. Șatrin, reușește rareori să-l facă într-adevăr simțit.

Cîteva dintre realizările actoricești sint însă remarcabile, pe linia indicată de autor.

Elena Bistrițkaia, de pildă, în rolul Sofiei, este o prezență distinsă, impunătoare, marcând subtil neputința eroinei de a domina prin argumente intelectuale forțele răului; memorabile, de asemenea, N. I. Rîjov, înfățișând jovialitatea jalnică și poltroneria mediocrului și echivocului Haritonov, B. V. Teleghin nuanțează discret trăsăturile „pozitive” ale lui Mastakov, sobru, binevoitor și blajin, de fapt laș și total dezarmat; L. N. Șerbinina desenează, concis și expresiv nervozitatea adolescentină a Tatianei; V. A. Koneacev indică sugestiv temperamentul oscilant, contradictoriu al lui Pavel; T. P. Pankova (Zaharova), V. F. Vill, A. S. Potapov și A. I. Smirnov întregesc o distribuție de excelenți actori, dominată însă de realizarea magistrală a lui M. I. Țariov în rolul titular al dramei. Artistul, meru lapidar în expresie, se slujește de o paletă de mare rafinament în nuanțe, dînd personajului consistență psihologică și, totodată, monumentalitate. Bătrînul său — întrupare fascinantă a principiului malefic, josnic și distrugător, — aduce în scenă întreaga substanță, puterea concentrată a scrisului lui Gorki. T. V. Bukanova îl secondează admirabil, dezvăluind — dincolo de litera textului — o știință de răvășitoare umanitate în ființa primitivă a Fetei.

Calitățile definitorii ale „casei de Ostrovski” apar însă pe deplin abia în montarea, încă „neîncercată”, la publicul moscovit, a *Banilor turbați*. Regia lui L. V. Varpahovski a evitat, deopotrivă, capcana reconstituirii muzeale a unui Ostrovski jucat „ca la 1870”, și tentația facilă a unei modernizări de suprafață. Fără să forțeze textul prin „actualizări” grăbite, descifrîndu-i cu atenție toate substraturile, directorul de scenă a „convenționalizat” ușor punerea în pagină a spectacolului (decorurile — Enar Stenberg, costumele — M. E. Permiak), i-a imprimat un ritm strîns, plin de nerv, a solicitat interpreților o detașare ironică față de personajele comediei, relevînd, — ca într-o fotografie făcută cu ajutorul razelor ultraviolete, — toate formele de parazitism, toate fardurile sub care se disimulează cupiditatea și lipsa de scrupule într-o lume în care banii dictează sentimentele, alterînd, cu o franchise îngrozitoare, orice pornire spontană veritabil omenească. Accentul regizoral e mutat în spectacol pe nesimțite de pe tema, determinată istoric la Ostrovski, a ascensiunii sociale impetuoase a burgheziei, pe dezbateră etică, și astfel, fără ca scriitorul să fie trădat, comedia își vedește și azi, acut, mușcător, eficient, fără nici o „pedală” moralizatoare, contemporaneitatea. Dacă spectacolul pune în lumină cu malițiozitate structura vodevilească a poveștii, el nu alunecă nici o clipă în parodie ieftină, reușind performanța unei maniere actoricești în care cele mai descoperite și „distanțate” intenții, acțiuni, reacții, atitudini și procedee au, nedezmîntit și pe de-a-ntregul, veridicitate.

lăuntrică. Dintre invențiile regizorale e de menționat cel puțin scena — de antologie — cu abacul, infinitezimal gradată și o expresivitate excepțională.

Rigoarea desenului regizoral se traduce în reprezentare prin omogenitatea și unitatea ansamblului, prin finețea de filigran a jocului întregii echipe, prin verva și strălucirea acestuia, prin rara lui șlefuire și precizie ritmică, — de adevărat „balet” actoricesc, — printr-un stil impecabil, — impregnat de un pince-sans-rire mai curînd galic sau anglo-saxon decît rusesc și refuzînd categoric șarja.

Traectoriile prin piesă ale personajelor sînt tratate cu mină fermă, materializate cu o dozare scăpărătoare a surprizelor și efectelor comice, obținute meru din despuierea totală a esenței caracterelor. Superba Elina Bistrițkaia fixează în apă tare amoraliitatea perfectă a Lidiei, abjecția ei inconștientă, mărginirea, cinismul, răsfățurile felinci de lux. I. I. Kaiurov strecoară fără nici o stridență, în evoluția plină de haz a eroului său, — la început necioplit, dar simpatice, în cele din urmă sigur de sine, autoritar și dur, consecvent în pofta lui de acapurare și-n urmărirea intereselor sale, — o scurtă izbucnire autentic dramatică. Codoșlicul stilat al Ceboksarovei — mama, permanentă și falsă ei demnitare sînt acuzate cu strălucire de E. M. Șatrova; mitomania și apucăturile de crai tomnatic ale lui Kuciumov sînt, la rîndul lor, caricaturizate cu grație de V. V. Kenigson. Eleganța fără cusur și umorul sec ale lui N. V. Podgornîi pun în valoare sinceritatea rece, ușurătatea și deșertăciunea lui Teleatev; perfidia vindicativă, răutatea și grosolanția lustruită a lui Glumov sînt subliniate de jocul sigur al lui V. I. Ezevov. S. V. Harcenko, savuros în rolul lacheului Vasilii, și citeva apariții episodice completează buchetul de comedieni, a căror evoluție se constituie într-o bijuterie scenică de spirit și causticitate, care dă spectatorilor sentimentul desăvîrșirii interpretative.

Gheorghe Milețianu

